

UGDYMO PLĖTOTĖS CENTRO
PROJEKTO „PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO
IR PERKVALIFIKAVIMO SISTEMOS PLĖTRA (II ETAPAS)“

NR. VP1–2.2–ŠMM–02–V–01–009

Kvalifikacijos tobulinimo programa

Mokytojų asociacijų veikla ir patirtis Latvijoje

Programa vykdoma ne Lietuvos Respublikoje

STAŽUOTĖS LATVIJOJE APRAŠAS

Ugdymo plėtotės centras, įgyvendindamas projektą „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra (II etapas)“, kodas VP1-2.2-ŠMM-02-V-01-009, 2013 m. spalio 21 – 25 dienomis organizavo stažuotę į Latviją.

Stazuotės tikslas – supažindinti stažuotės dalyvius su Latvijos mokytojų asociacijų veikla ir patirtimi, švietimo sistemos ypatumais bei kvalifikacijos tobulinimo procesų valdymu, vykdymu ir stebėseną: nacionaliniu, regioniniu, įstaigos lygmenimis.

Stazuotės dalyviai – 10 asmenų – mokytojų asociacijų atstovai.

Per penkias stažuotės dienas buvo aplankyta dešimt įvairaus lygmens Latvijos švietimo srityje veikiančių institucijų:

- Rygos lietuvių vidurinė mokykla;
- Latvijos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija;
- Latvijos matematikos mokytojų asociacija;
- Latvijos fizikos mokytojų asociacija;
- Rygos švietimo ir informavimo metodinis centras;
- Latvijos soc. pedagogų asociacija;
- Latvijos psichologų asociacija;
- Latvijos 1-oji valstybinė gimnazija;
- Privati gimnazija „Maksima“;
- Latvijos universitetas.

Stazuotės apraše pristatomas institucijų, kuriose lankytasi, pagrindinės funkcijos, veiklos pobūdis, patirtys, kurios pasirodė aktualios ir įdomios stažuotės dalyviams.

LATVIJOS ŠVIETIMO SISTEMA

Latvijos švietimo sistemą reguluoja 1998 m. priimtas Švietimo įstatymas, numatantis pagrindinius švietimo principus, suteikiamas kvalifikacijas ir apibrėžiantis visų lygių ir tipų švietimo procesus, 1999 m. priimti Pagrindinio mokslo ir Profesinio lavinimo įstatymai ir 1995 m. priimtas Aukštojo mokslo įstaigų įstatymas (2000 m. išleista nauja redakcija).

Švietimas šalyje administruojamas trimis lygmenimis:

- valstybiniu;
- municipaliniu;
- instituciniu.

Prie švietimo politikos formavimo prisideda:

- įvairios mokytojų asociacijos, turinčios interesų ginti savo narių, dalykų mokytojų interesus, plėtoti dalyko dėstymą;
- Latvijos parlamentas (*Saeima*);
- Latvijos Respublikos Ministrų kabinetas;
- Latvijos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija (toliau ŠMM).

Latvijos parlamentas (*Saeima*), Latvijos Respublikos Ministrų kabinetas ir Latvijos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija yra pagrindiniai sprendimus priimančios valstybiniai organai. ŠMM kuria švietimo politiką, išduoda licencijas, reikalingas atidaryti bendrojo lavinimo švietimo įstaigas, nustatinėja švietimo standartus ir mokytojų rengimo turinį bei eigą.

Ikimokyklinis, pagrindinis ir vidurinis mokslas valstybinėse arba savivaldybių mokymo įstaigose yra finansuojami iš Latvijos Respublikos ar savivaldybių biudžeto. Privačios mokymo įstaigos gali turėti mokesčių už teikiamą mokymą.

Aukštosiose mokyklose valstybė apmoka studijas daliai studentų, priklausomai nuo tiems mokslo metams skiriamų lėšų. Visi studentai turi teisę gauti valstybinę paskolą bet kurioms aukštojo mokslo programoms studijoms.

Užsieniečiai ir ne Latvijos piliečiai už studijas moka pagal sutartį, sudarytą su konkrečia mokymo įstaiga. Akademinių mainų programų atveju atvykusių studentų mokslas apmokamas iš šalies biudžeto lėšų, skirtų atitinkamai aukštajai mokyklai. Paprastai vykdomi mainai tarp dviejų aukštųjų mokyklų Latvijoje ir užsienyje, apsiukeičiama tiek pat studentų. Europos Sąjungos piliečiams mokestis už mokslą apskaičiuojamas ir valstybės finansuojamas tomis pačiomis sąlygomis kaip Latvijos Respublikos piliečiams.

Mokslo pasiekimai Latvijoje vertinami dešimtbale sistema, iš esmės atitinkančia lietuviškąją: 10 – išskirtinai puikiai, 9 – puikiai, 8 – labai gerai, 7 – gerai, 6 – gana gerai, 5 – vidutiniškai, 4 – gana vidutiniškai, 3 – silpnai, 2 – labai silpnai, 1 – itin silpnai.

Latvijoje taikoma Europos Sąjungoje galiojanti vieninga 1997 m. UNESCO patvirtinta tarptautinė švietimo standartų klasifikacija, **ISCED** (angl. *International Standard Classification of Education*):

- ISCED 0 – ikimokyklinis ugdymas
- 5–7 metų sulaukę vaikai privalo lankyti priešmokyklinės mokymo programas siūlančias įstaigas arba darželius. Tai laikoma sudėtine privalomojo švietimo dalimi. Šio lavinimo lygmens tikslas yra parengti vaikus pradinei mokyklai. Šio ugdymo lygmens pedagogai telkiasi ir į asociacijas.
- ISCED 1–2 – pagrindinis išsilavinimas, žemesnioji vidurinės mokyklos pakopa
- Devynerių metų pradinis ir žemesnis vidurinis mokyklos kursas yra privalomas visiems vaikams nuo septynerių metų. Mokomoji programa sudaroma pagal nacionalinį pradinio lavinimo standartą. ŠMM yra atsakinga už valstybinius baigiamuosius egzaminus. Gavę pagrindinio išsilavinimo baigimo pažymėjimus (latv. *apliecība par pamatizglītību*), mokiniai gauna ir pasiekimų įvertinimą (latv. *sekmju izraksts*), kuris reikalingas priimant į aukštesnio lygmens mokymo įstaigas ir vidurines mokyklas. Negavus įvertinimo už bet kurį dalyką ar neišlaikius

egzamino, išduodamas „pažangumo pažymėjimas“ (latv. *licība*), suteikiantis teisę tęsti mokslą pagrindinėse profesinėse mokyklose.

- ISCED 3 – vidurinės mokyklos pakopa. Vidurinės mokyklos Latvijoje yra dviejų tipų: bendrojo lavinimo ir profesinės mokyklos su praktikos programomis.

Vidurinės mokyklos turi teisę rengti stojimo egzaminus pagal pagrindinio švietimo standartus, išskyrus tuos dalykams, kuriuos stojantys mokiniai jau išlaikė baigdami pagrindinę mokyklą.

3 metų bendrojo lavinimo vidurinė mokykla ar gimnazija yra privalomojo švietimo dalis. Pagal nacionalinį standartą galima rinktis šiuos profilius:

- Bendrąjį;
- Humanitarinį/socialinį;
- Matematinį/gamtos mokslų/techninį;
- Profesinį/verslo (dailės, muzikos, verslo, sporto).
- Visose švietimo programose privaloma mokytis 8 privalomų dalykų ir 3–6 pasirenkamųjų dalykų, priklausančių nuo pasirinkto profilio.
- Mokyklos gali siūlyti ir kitų pasirenkamųjų dalykų, bet jie negali sudaryti daugiau nei 10–15 % bendros mokymosi trukmės ar viršyti trukmę, skirtą bet kuriam privalomam dalykui. Bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų programos gali nepriklausomai nuo profilio būti kombinuojamos su tautinių mažumų švietimo programomis, įtraukiant tautinių mažumų gimtąją kalbą ar dalykus, susijusius su tautiniu identitetu bei integracija į Latvijos visuomenę.
- Vidurinės mokyklos baigimo atestatas (latv. *atestāts par vispārējo vidējo izglītību*) išduodamas mokiniams, kurie gavo teigiamą visų savo profilio mokomųjų dalykų įvertinimą ir išlaikė valstybinius egzaminus.
- 4 metų profesinės vidurinės mokyklos programos siūlomos tiems mokiniams, kurie sėkmingai baigė privalomąjį pagrindinės mokyklos kursą profesinėse pagrindinėse mokyklose.

- 3 metų profesinės vidurinės mokyklos programos skirtos mokiniams, neturintiems pagrindinės mokyklos baigimo atestato (t.y., baigusiems bent 7 pagrindinės mokyklos klases, bet dar nesulaukusiems 15 metų amžiaus).
- ISCED 4 aukštasis neuniversitetinis išsilavinimas
- 1–2 metų trukmės tęstines profesines ar paslaugų mokymo programas galima mokytis baigus bendrojo lavinimo vidurinę ar profesinę vidurinę mokyklą. Profesinio tobulinimosi/plėtos programos (kurias galima rinktis kvalifikacijos tobulinimo sudėtine dalimi, mokslas trunka ne mažiau 160 ak. val.) yra sutelktos į profesinius gebėjimus ir žinias kartu su atitinkamo kvalifikacijos lygmens reikalavimais.
- ISCED 5 pirmosios pakopos universitetinės studijos. Priėmimo procedūros nėra centralizuotos: kiekviena aukštoji mokykla turi savo priėmimo komisiją ir kriterijus. Nuo 2004 m. stojimo egzaminai pakeisti valstybinių baigiamųjų egzaminų vertinimu. Latvijos aukštojo mokslo sistema yra binarinė, Švietimo Įstaigų Įstatymas numato skirtumą tarp akademinų ir profesinių aukštojo mokslo įstaigų, nors universitetai ir kitos aukštosios mokyklos dažnai siūlo ir profesines, ir akademinės studijų programas: akademinų studijų programos baigiamos įgyjant mokslinį laipsnį, o profesinės studijos – bakalauro laipsnio standartą ir teisę į tolesnes akademinės studijas. Taikomosios profesinės studijos yra orientuotos į aukštesnę profesinę kvalifikaciją, bet nesuteikia pamatinių žinių ir galimybės baigus studijas iškart rinktis tolesnes akademinės studijas.
- ISCED 6 antrosios pakopos universitetinės studijos
- Magistro ar atitinkamas laipsnis (5–6 m. profesinių teisės ar medicinos sričių aukštojo mokslo absolventams) suteikia galimybę studijuoti doktorantūros studijose (Dr.). Doktorantūros studijos trunka trejus ar ketverius dieninių studijų metus. Jų programą sudaro pagilintos atitinkamo dalyko studijos arba tai atitinkantys nepriklausomi tyrimai dirbant universitete, tyrimų centre ar pan., ir mokslinis tyrimas baigiamajam daktaro darbui.

LATVIJOS PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO YPATUMAI

Pagal Latvijos Švietimo Įstatymą Latvijos švietimo koncepciją ir kitus švietimo politiką reglamentuojančius dokumentus pedagogai dirba pagal mokomąją programą, kuri atitinka nustatytus valstybės švietimo standartus atitinkamai savo įgytam išsilavinimui bei profesinei kvalifikacijai.

Švietimo įstatymo 49 str. Pedagogų rengimas, pedagogo kvalifikacijos suteikimas ir tobulinimas numato, kad mokytojų kvalifikacijos tobulinimas vyksta institucijose, įgyvendinančiose atitinkamas kvalifikacijos tobulinimo programas.

Bendrojo lavinimo mokyklų pedagogai, kurių darbo stažas ne mažesnis nei vieni metai, turi teisę ne rečiau nei kas penkeri metai gauti pedagogo profesinės veiklos kokybės įvertinimą. Pagal šį įvertinimą pedagogams skiriama viena iš penkių pedagogo profesinės veiklos kokybės pakopų, kurias skiria skirtingos institucijos:

- 1, 2, 3 kokybės pakopos skiriamos švietimo įstaigos kartu su savivaldybe, kuriai įstaiga priklauso;
- 4 kokybės pakopa skiriama savivaldybės, kuriai priklauso švietimo įstaiga, kartu su ŠMM;
- 5 kokybės kategorija skiriama Latvijos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos.
- Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo (toliau PKT) tikslinės grupės yra visų švietimo pakopų ir rūšių mokytojai bei švietimo įstaigų vadovai.

Pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimas apima tokius aspektus kaip:

- mokytojo darbas;
- auklėjamoji veikla;
- pedagogų bendradarbiavimas;
- pedagogų kūrybiškumas.

2011-06-07 priimtas Latvijos Respublikos Ministrų kabineto nutarimas Nr. 431 prie Švietimo Įstatymo 14 straipsnio 32 punkto numato naują pedagogų kvalifikacijos tobulinimo tvarką:

- Pedagogai yra atsakingi už savo kvalifikacijos tobulinimą pagal profesionalias PKT programas, kurių bendra apimtis per trejus metus sudaro ne mažiau 36 valandų;
- Pedagogų PKT gali apimti 12 valandų savarankiško tobulinimosi ir patirties modulį (seminarus, konferencijas, neformalias suaugusiųjų ugdymo programas);
- Pedagogai planuoja savo PKT kartu su švietimo įstaigos, kurioje dirba, vadovybe. Dirbantys pagal profesinį sertifikatą pedagogai tobulinimosi kursus planuoja individualiai.

Priklausomai nuo turimos kvalifikacijos ir poreikių, pedagogams siūlomos dvi profesinės kvalifikacijos tobulinimo programos: A arba B:

- A programą rengia ir vykdo švietimo įstaigos, valstybinė Švietimo kokybės tarnyba, valstybinė Latvių kalbos agentūra ir valstybinis Švietimo turinio centras;
- A programa gali susidėti iš modulių. Pedagogai turi teisę pasirinkti įvairių programų modulius. Programos apima vieną ar daugiau temų apie inovacijas pramonėje ir profesijoje, mokymo didaktiką, dalykų metodiką, klasės auklėjimą, psichologiją, dvikalbį švietimą, specialiųjų poreikių mokinių mokymą ir inkluziją, vadovavimą mokyklai, IKT, darbo organizavimą ir darbo kokybės vertinimą.
- Baigus A programos mokymus pedagogams išduodamas profesinės kvalifikacijos tobulinimo kursų baigimo pažymėjimas.
- B programa apima mažiausiai 72 valandas, ją rengia aukštojo mokslo įstaigos, įgyvendinančios pedagogines studijų programas;
- B programa apie pedagogiką, psichologiją ir mokomųjų dalykų didaktiką numatyta bendrojo lavinimo mokyklų ir profesinių mokyklų pedagogams, dėstantiems mažą savaitinių valandų skaičių turinčius dalykus (ne daugiau 105 val. per metus) ir turintiems aukštąjį akademinį arba profesinį išsilavinimą dėstomo dalyko srityje. Taip pat B programa skirta profesinių mokyklų,

profesiškai orientuotų mokymo įstaigų, namų ūkio ir technologijų mokytojams, neturintiems aukštojo pedagoginio išsilavinimo;

- B programa apie pradinio mokymo metodiką (įskaitant šešerių metų mokinių mokymą) yra skirta kvalifikuotiems pradinėms klasių mokytojams. Taip pat pradinėms klasių mokytojams skirta B programa apie 5–6 klasių dalykų mokymo metodiką;
- B programa mokytojo mentoriaus sertifikatui gauti numatoma pedagogams, turintiems aukštesnįjį pedagoginį išsilavinimą ir profesinę mokytojo kvalifikaciją. B programa taip pat siūlo latvių ir kitų ES kalbų kursus bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų pedagogams dalykininkams, mokantiems užsienio kalbą B2 ar C1 lygiu ir konkretaus dalyko kursus specialiųjų mokyklų pedagogams, turintiems aukštąjį pedagoginį išsilavinimą bei kvalifikaciją. Baigus B programos kursus išduodamas PKT sertifikatas, pasirašytas aukštojo mokslo įstaigos vadovo. Šis sertifikatas galioja tik kartu su atitinkamo išsilavinimo ir profesinės kvalifikacijos dokumentais.

Jei pedagogas vėliau renkasi akademinę studijų programą, lankyti A ir B programų kursai gali būti užskaityti studijos programos dalimi.

LATVIJOS MOKYTOJŲ ASOCIACIJOS, JŲ VEIKLA

Šiuolaikinės mokytojų asociacijos ėmė kurtis Latvijai atgavus nepriklausomybę, ir sujungė aktyvius mokytojus dalykininkus, norinčius dalintis patirtimi bei atstovauti savo dėstomų dalykų interesams.

Latvijos mokytojų asociacijų tikslai:

- konsoliduoti tautą;
- išsaugoti tautinį identitetą;
- išsaugoti kultūros vertybes;

- drauge veikti švietimo sistemą;
- užtikrinti mokytojo profesijos prestižą;
- reaguoti į besikeičiančias gyvenimo sąlygas;
- stengtis harmonizuoti nestabilią ekonominę regionų padėtį, sparčius socialinius ir politinius pokyčius.

Asociacijos taip pat padeda jauniems mokytojams įsilieti į darbą, suprasti pedagoginio darbo specifiką ir įveikti sunkumus, atsako į pradedantiems specialistams kylančius klausimus. Be to, jauniems mokytojams yra skirta tinklaraščio formos konsultacijų platforma (<http://modelesana.wordpress.com/>) apie pamokų planavimą, užduočių tipologiją, naujos informacijos struktūravimą ir pan.

Skirtingų dalykų mokytojų asociacijos, veikiančios kaip nevyriausybinės organizacijos, paprastai finansuojamos tik narių mokesčių rinkliava ir įvairiomis dotacijomis, o iš savo biudžeto finansuoja asociacijos seminarų rengimą, kelionių, maitinimo išlaidas ir pan. Savo veiklai vykdyti asociacijos taip pat gali rengti konkursus ir siekti gauti finansavimą, pavyzdžiui, Latvijos vokiečių kalbos mokytojų asociacija nuo 2011 m. rengia kasmetinius konkursus finansinei paramai gauti ir mokinių vokiečių kalbos vasaros stovykloms organizuoti. Didžiausia galima parama yra 500 latų už stovyklą, mažiausia – 100 latų (1 Latvijos latas lygus ~5 litams).

Paprastai asociacijos turi vadovą (Prezidentą arba Valdybos pirmininką), Valdybą, sudarytą iš narių. Sprendimai ir nuostatai priimami reguliariai rengiamuose narių susirinkimuose. Asociacijos veikia pagal savo statutus, kuriuose suformuluoti jų veiklos principai, tikslai, valdymo tvarka ir panašūs aspektai.

Latvijos mokytojų asociacijos pasižymi tuo kad labai daug dėmesio skiria bendradarbiavimui su kitomis asociacijomis. Daug dėmesio skiria tarptautinių ryšių plėtrai.

Ikimokyklinio ugdymo lygmens pedagogai telkiasi į asociacijas. 2009 m. įkurta ikimokyklinio muzikinio ugdymo mokytojų asociacija veikia taip pat, kaip ir vidurinių mokyklų dalykų mokytojų asociacijos. Ji plėtoja muzikinį ugdymą ikimokyklinio ugdymo įstaigose, skleidžia informaciją apie

tokio mokymo svarbą, gina savo narių interesus, konsultuoja juos teisiniais klausimais, organizuoja įvairius kvalifikacijos tobulinimo kursus ir seminarus, kuriuose mokytojai gali dalintis savo patirtimi.

Pagrindinio ugdymo dalykų mokytojai telkiasi į mokytojų asociacijas pagal dėstomus dalykus. Mažesnės asociacijos, savo ruožtu, tampa skėtinių organizacijų (pvz., užsienio kalbų mokytojų asociacijos) narės. Taip aktyvūs mokytojai stengiasi populiarinti savo dėstomus dalykus, rūpinasi jo interesais dalyvaudami švietimo politikos kūrime. Be to, drauge jie gali paveikti dalyko mokymo kokybę ir užtikrinti mokiniams kokybišką ir šiuolaikišką mokymą, kalbų kursus ir pan.

Vidurinių mokyklų mokytojai buriasi į asociacijas pagal dėstomus dalykus (chemijos, atskirų kalbų mokytojų asociacijos ir pan.), taip pat veikia dalykus į grupes jungiančios skėtinės organizacijos (pvz., Užsienio kalbų mokytojų asociacija). Pradinio lygmens pedagogai taip pat telkiasi ir į asociacijas. 2009 m. įkurta ikimokyklinio muzikinio ugdymo mokytojų asociacija veikia taip pat, kaip ir vidurinių mokyklų dalykų mokytojų asociacijos. Ji plėtoja muzikinį ugdymą ikimokyklinio ugdymo įstaigose, skleidžia informaciją apie tokio mokymo svarbą, gina savo narių interesus, konsultuoja juos teisiniais klausimais, organizuoja įvairius kvalifikacijos tobulinimo kursus ir seminarus, kuriuose mokytojai gali dalintis savo patirtimi.

Latvijos specialieji mokytojai taip pat telkiasi į asociacijas, kad turėtų daugiau įtakos ir galėtų parūpinti specialiųjų poreikių turintiems vaikams gydyti ar mokytis reikalingos įrangos ar pasidalinti patirtimi, naujomis specialiojo ugdymo tendencijomis. Asociacijų nariai, bendradarbiaudami su universitetais, dalyvauja ir naujų specialistų rengime. Logopedų asociacija vykdo panašią veiklą, nuolat informuodama narius apie su kalbos sutrikimų gydymo tendencijas, mokslo pasiekimus, narių ir analogiškų draugijų užsienyje patirtį, dalyvauja logopedų rengime bendradarbiaudama su universitetais, taip pat yra parengusi specialią kvalifikacijos tobulinimo programą dirbantiems logopedams.

Latvijoje yra įkurta ir suaugusiųjų mokymo bendrija (suaugusiųjų mokytojų asociacija), siekianti užtikrinti kokybišką suaugusiųjų švietimą šalyje. Suaugusiųjų švietimas yra labai svarbi švietimo sistemos grandis, nuo jos kokybės priklauso dirbančių asmenų profesinės kvalifikacijos lygis,

ji padeda reguliuoti darbo rinkai reikalingų specialistų skaičių ir prisideda prie nedarbo lygio mažinimo.

Latvijos Pedagogų Taryba įkurta 1995-06-16, ją sudaro 20 valstybinių organizacijų (profesinės pedagogų asociacijos ir sąjungos). LPT tikslai yra skatinti Latvijos mokytojų asociacijų veiklą teisiniu, politiniu, profesiniu ir tarptautiniu aspektais, suvienyti mokytojus bendram problemų sprendimui ir pilnaverčio švietimo kūrimui, optimizuoti mokytojų profesinių organizacijų ir valstybinių struktūrų bendradarbiavimą. Taryba taip pat dalyvauja formuojant švietimo politiką ir gerinant švietimo sistemos teisinį saugumą, kuriant švietimo koncepcijas, formuluojant mokymo tikslus ir programas. Be to, LPT skatina mokomosios literatūros ir metodikos kūrimą, mokytojų ir mokyklų aprūpinimą naujausiomis technologijomis ir techninėmis mokymo priemonėmis.

STAŽUOTĖS METU LANKYTOS INSTITUCIJOS

RYGOS LIETUVIŲ VIDURINĖ MOKYKLA (2013 M. SPALIO 22 D)

Rygos lietuvių vidurinė mokykla įkurta 1991-09-01. Mokykla dirba pagal Latvijos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos patvirtintus ugdymo planus kaip tautinių mažumų mokykla. Čia dėstoma lietuvių kalba, etnokultūra, veikia dramos ir šokių kolektyvai, būreliai ir fakultatyvai. Mokyklą dalinai finansuoja Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija.

Rygos lietuvių vidurinės mokyklos tikslai ir uždaviniai yra šie:

- Garantuoti pagrindinio išsilavinimo galimybes, valstybine kalba paruošti mokinius tolesniam mokslui, profesijai ir pastoviam darbui;
- Suteikti galimybę mokytis lietuvių kalbos ir literatūros, Lietuvos istorijos ir kultūros bei geografijos;
- Skatinti ir plėtoti Lietuvos ir Latvijos švietimo ir kultūros ryšius.

Mokykla aktyviai dalyvauja projektų vykdyme, tarpdalykinėje integracijoje. Mokyklos prioritetai – mokinių pažangumas ir mokytojų motyvacijos stiprinimas.

Šioje mokykloje didelis dėmesys skiriamas mokinių popamokinei veiklai. Yra įkurtas popamokinės veiklos centras, kuriame veikia įvairūs būreliai. Centras įkurtas atskirame pastate siekiant pakeisti vaikų ugdymosi aplinkas.

LATVIJOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA (2013 M. SPALIO 22 D.)

ŠMM kuria švietimo politiką, išduoda licencijas, reikalingas atidaryti bendrojo lavinimo švietimo įstaigas, nustatinėja švietimo standartus ir mokytojų rengimo turinį bei eigą.

Kartu su Latvijos parlamentu (Saeima) Latvijos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija yra pagrindiniai sprendimus priimančios valstybiniai organai. Ministerija kuria švietimo politiką, išduoda licencijas, reikalingas atidaryti bendrojo lavinimo švietimo įstaigas, nustatinėja švietimo standartus ir mokytojų rengimo turinį bei eigą. Ministerija yra atsakinga už daugiau kaip 300 savivaldybinių įstaigų: 152 vaikų darželius, 118 bendrojo lavinimo mokyklas, 13 interesų švietimo įstaigų, 9 dailės ir meno mokyklas, 5 pastovius kultūros centrus, bibliotekas, kultūros įstaigų uniją, pučiamųjų orkestrą „Rīga“, 11 sporto mokyklų. Be to, departamentas valdo nacionalinį sporto maniežą, laisvalaikio centrą „Mangaļsala“ ir Rygos švietimo ir metodinį informacinį centrą. Ministerija planuoja šių įstaigų biudžetus, investicijas ir lėšų panaudojimą švietimui, surenka biudžeto dalį švietimui, kultūrai, jaunimo ir sporto reikalams.

Susitikimo metu buvo akcentuojamas įvairių programų ir projektų rengimas skirtų mokytojų kvalifikacijos kėlimui. Per pastaruosius kelerius metus buvo parengtos 57 PKT programos, į kurių rengimą aktyviai įtraukiami praktikuojantys mokytojai bei aukštųjų mokyklų dėstytojai. Šio projekto metu buvo apmokyti 16 tūkstančių mokytojų iš visos Latvijos.

Paradoksalu - pradėjus vykdyti mokymus paaiškėjo, kad didžioji dalis Latvijos mokytojų neturi elektroninio pašto ir neturi pradinių žinių kaip naudotis ne tik internetu, bet ir kompiuteriu, todėl didelį dėmesį ŠMM skyrė Latvijos mokytojų IT tobulinimui.

Buvo paruoštos ir siūlomos įvairios programos. Didžiausio susidomėjimo sulaukė:

- priešmokyklinio ugdymo mokytojų mokymai;
- interaktyvios lentos naudojimo galimybės;
- 1–4 klasių mokytojų mokymai;
- direktorių mokymai;
- klasių auklėtojų mokymai;
- užsienio kalbų įgūdžių tobulinimas.

Mokytojai turėjo galimybę rinktis įvairios trukmės modulius:

- 12 val. mokymo kursą;
- 18 val. mokymų kursą;
- 24 val. mokymų kursą;
- 2 kartus per metus vyksta pačių lektorių apmokymai.

PKT akcentuojama yra ir teorija, ir praktika. Tad visus mokymus veda du žmonės – teoretikas ir praktikas.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo kursuose yra apjungiami 4 pagrindiniai blokai:

- Visuose PKT naudojama IT;
- savęs tobulinimas;
- mokytojų mokėjimas mokytis;
- kūrybinis požiūris į jau žinomus dalykus.

Latvijoje skirtingai nuo Lietuvos yra 5 mokytojo kvalifikacijos lygiai. 5 lygmuo yra pats aukščiausias. Jis suteikiamas mokytojui kuomet mokytojas yra išleidęs vadovėlį (Lietuvoje atitinka eksperto kvalifikacijos kategoriją). 5 kategoriją turinčių pedagogų Latvijoje yra apie 100 (t.y. ~0,8 % visų Latvijos mokytojų).

4 lygmuo – atitinka Lietuvoje metodininko kvalifikacijos kategoriją.

3 lygmuo – atitinka vyr. mokytojo kvalifikacijos kategoriją.

Latvijoje mokytojai turimos kategorijos neprivalo periodiškai patvirtinti. Įgyta kategorija turima tol, kol dirbama mokykloje arba pakeliama kvalifikacija į aukštesnį lygmenį.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas Latvijoje yra viena iš mokytojų motyvacijos priemonių:

- besiatestuojantis mokytojas už portfelio rengimą gauna atlygį;
- už turimą kvalifikacijos lygmenį yra mokami priedai prie atlygio procentais.

Visuose organizuojamuose PKT kursuose skirtuose mokytojams gali dalyvauti ir ŠMM ir savivaldybių Švietimo skyrių atstovai, atskirų mokyklų vadovai.

LATVIJOS MATEMATIKOS MOKYTOJŲ ASOCIACIJA (2013 M. SPALIO 22 D.)

Matematikos mokytojų asociacija (latv. *Latvijas Matemātikas skolotāju apvienība*) prie Latvijas universiteto Pedagogikos, psihologijos ir meno fakulteto įkurta 1994-10-20. Asociacija valdoma prezidentės, viceprezidento, skirtingų Latvijos regionų (Rygos, Vidžemės, Kuržemės, Žemgalės ir Latgalės atstovų) ir Revizijos komisijos.

Matematikos mokytojų asociacija vienija apie 300 mokytojų. Asociacija rengia konferencijas Latvijoje ir užsienyje, praktikos apsikeitimo stažuotes į užsienio valstybes, siekia skatinti matematikos mokymo plėtrą Latvijos Respublikoje, kelti matematikos mokytojo profesijos prestižą, skatinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimą, plėtoti pedagogų bendradarbiavimą, profesinį vystymąsi, patirties mainus. Šiuo metu vienas iš asociacijos uždavinių – ieškoti būdų kaip dirbti su nauja „išmania“ karta, kaip mokytojui prisitaikyti prie naujos virtualios visuomenės poreikių. Matematikos asociacijos nariai vykdo tiriamąsias veiklas, į kurias įtraukia ir mokinius.

Matematikos mokytojų asociacija teikia rekomendacijas vadovėlių ir programų sudarymui, naujų mokymosi metodų bei švietimo inovacijų sklaidai.

LATVIJOS FIZIKOS MOKYTOJŲ ASOCIACIJA (2013 M. SPALIO 22 D.)

Fizikos mokytojų asociacija (latv. *Latvijas Fizikas skolotāju asociācija*) yra Latvijos švietimo įstaigų fizikos mokytojų ir su fizika susijusių profesijų darbuotojų įkurta ne pelno siekianti nepriklausoma draugija. Asociacija valdoma 7 narių Tarybos, kurioje dalyvauja ir prezidentė su viceprezidentu.

Asociacijos veiklos tikslai yra rūpintis savo narių profesinės kvalifikacijos tobulinimu, kūrybinių gebėjimų pritaikymu, progresyvios darbinės patirties populiarinimu, mokslinių fizikos didaktikos tyrimų plėtra, mokymo proceso metodikos gerinimu, profesijos prestižo kėlimu, ekonominių problemų sprendimu ir profesinių narių interesų atstovavimu.

Šiuo metu ypač aktyviai diskutuojama, kaip pakelti ir vystyti fizikos mokymo poreikį bei kultūrą, kur svarbu ne tik žinios, bet gebėjimas žiniomis naudotis. Taip pat vienas iš pagrindinių klausimų bei diskusijų objektas –mokytojų gebėjimas prisitaikyti prie naujos virtualios visuomenės poreikių.

RYGOS ŠVIETIMO IR INFORMAVIMO METODINIS CENTRAS (2013 M. SPALIO 23 D.)

Rygos švietimo ir informavimo metodikos centras (RIIMC) yra įkurtas Rygos savivaldybės, Rygos miesto tarybos, Švietimo, kultūros ir sporto departamento iniciatyva. Tačiau nėra vyriausybine organizacija. Centre dirba 20 darbuotojų iš kurių 18-ka yra buvę mokytojai.

Šio centro veiklos kryptis:

- organizuoti Rygos valstybinių mokyklų ir privačių ikimokyklinio ugdymo mokytojų profesinį tobulėjimą;
- prižiūrėti bendrojo lavinimo mokytojų metodinį darbą, dalyvavimą olimpiadose ir įvairiuose konkursuose;
- koordinuoti mokymosi visą gyvenimą procesą Rygoje;
- padėti mokytojams įgyti trūkstamų kompetencijų;
- kurti ir tvirtinti PKT programas pagal temas, kurias siūlo asociacijos, suderinusios su savivaldybe (ankščiau turėjo būti derinama su ŠMM). Centras organizuoja kursus. Organizuojamų kursų mokymų trukmė 70 valandų ir daugiau. Išklause kursą pedagogai gauna kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimus. Ši veikla sudaro apie 80 proc. visos centro veiklos;
- organizuoti vasaros stovyklas jauniems pedagogams.

RIIMC yra įdiegusi ir informacinę sistemą. Mokyklos vadovas ar kiti asmenys gali kiekvieną mėnesį gauti seminarus lankusių mokytojų sąrašą. Per 2012 metu centrą lankė ~5000 pedagogų, kurie išklause apie 905 val. trukmės kursus ir seminarus. Centre įkurta ir biblioteka skirta tik Rygos švietimo darbuotojams.

Bibliotekoje sukaupia ir susisteminta ne tik knygų, bet ir audio, video medžiaga. Populiari bibliotekos darbo forma – keliaujančios parodos. Mokykla gali užsisakyti teminę parodą, o biblioteka iš savo fondų ją parengia ir atveža į mokyklą.

Į PKT organizavimą aktyviai įtraukiami ir mokytojai praktikai, kurie dažniausiai ir veda mokymus. Šiame centre kuriamos programos skirtos neturintiems pakankamo išsilavinimo mokytojams.

Centro vizija – tapti pirmaujančia organizacija profesinio tobulėjimo srityje

Centro vertybės:

- žmonės;
- bendradarbiavimas;
- kokybė;
- kūrybiškumas.

Tikslai:

- palengvinti prieigą prie profesinio tobulėjimo, tiekimo ir plėtros;
- teikti metodinę pagalbą mokytojams;
- plėtoti kūrybiškumą ir saviraišką.

LATVIJOS SOCIALINIŲ PEDAGOGŲ ASOCIACIJA (2013 M. SPALIO 23 D.)

Socialinių pedagogų asociacija (latv. Latvijas sociālo pedagogu asociācija) įkurta 2005-08-05. Asociacija bendradarbiauja su Lietuvos socialinių pedagogų asociacija, Latvijos universiteto pedagogikos, psichologijos ir dailės fakultetu, Rygos dūmos Švietimo, kultūros ir sporto departamento tėvų konsultacine taryba, Liepojos universitetu ir Latvijos mokyklos psichologų asociacija. Asociacijos veikla apima socialinių pedagogų kvalifikacijos tobulinimo renginius, apsikeitimo

patirtimi seminarus, dalyvavimą tarptautinėse konferencijose ir bendradarbiavimą Europos struktūrinių fondų projektuose. Pedagogai į šią asociaciją priimami iš įvairių Latvijos miestų.

LATVIJOS PSICHOLOGŲ ASOCIACIJA (2013 M. SPALIO 23 D.)

Psichologų asociacijos atstovai (latv. *Latvijas skolu psihologu asociācija*) siekia užtikrinti Latvijos mokiniams kokybišką psichologinę pagalbą mokyklose, padėti mokiniams, turintiems mokymosi sunkumų, psichologinę pagalbą, gerinti mokymosi aplinką. Asociacija taip pat kovoja už mokyklos psichologų darbo vietų išsaugojimą, kuriam kyla grėsmė dėl ekonomikos krizės ir sumažinto finansavimo.

Asociacija reikalauja palikti švietimo įstaigose mokiniams prieinamą psichologinę pagalbą arba siūlo kurti specialius psichologinius centrus, kuriuose galima būtų tokią pagalbą gauti iš specialistų, susijusių su konkrečiomis švietimo įstaigomis.

LATVIJOS 1-OJI VALSTYBINĖ GIMNAZIJA (2013 M. SPALIO 24 D.)

Rygos 1-oji valstybinė gimnazija yra seniausia mokykla Baltijos šalyse, įkurta 1211 m. Tuo metu ir iki 1528 m. ji vadinosi Katedros vienuolyno mokykla (latv. *Domkapitula klosteras skola*). Joje organizuojamas vidurinis išsilavinimas (7–12 kl.). Gimnazijos specializacija – pagilintas matematikos ir kalbų mokymas.

Gimnazijoje mokoma valstybine latvių kalba. Nuo 1996 m. gimnazija dalyvauja tarptautinio bakalaureato mokymo programos realizacijos projekte.

Gimnazija turi pirmąją Latvijos absolventų ir mokyklos draugų bendriją, kuri finansiškai remia mokyklą. Šiandien ši gimnazija yra geriausia Latvijos vidurinio lavinimo mokykla.

Norint mokytis šioje mokykloje reikia išlaikyti stojamuosius testus, kurie paruošti atsižvelgiant į mokymo programą ir suderinti su ŠMM. Mokytojams taip yra keliami tam tikri kvalifikacijos reikalavimai.

PRIVATI MOKYKLA „MAKSIMA“ (2013 M. SPALIO 24 D.)

Privati mokykla „Maksima“ yra įkurta 1994 m. Rygos mieste.

Mokyklos prioritetai:

- kokybiškas išsilavinimas;
- mokymosi proceso individualizavimas;
- šiuolaikinių edukacinių technologijų taikymas;

- bendradarbiavimo partnerystė ugdymo procese tarp mokinių, mokytojų ir tėvų;
- psichologinis komfortas.

Mokykloje veikia dvi švietimo įstaigos:

- Privati pradinė mokykla „Maksima“. Mokykloje mokosi 1–9 klasių moksleiviai.
- Rygos gimnazija „Maksima“. Gimnazijoje mokosi 10–12 klasių moksleiviai.

Mokinių skaičius klasėse yra 10–12. Pagrindinių disciplinų dėstymas – rusų kalba. Prie privalomų dviejų užsienio kalbų (t.y. anglų ir pasirinktinai vokiečių arba prancūzų) visiems privaloma disciplina – latvių kalba. Latvių kalba ir Latvijos literatūra yra dėstomi kaip atskiros disciplinos, todėl mokyklos absolventams nėra sunku laikyti baigiamuosius egzaminus ir mokyklos egzaminų rezultatai yra geresni už šalies vidurkį.

Mokyklos išskirtinumas – kiekvienas gimnazijos mokinys privalo parašyti tiriamąjį mokslinį darbą. Pasirinkus tyrimo temą mokiniui skiriamas mokslinių tyrimų vadovas, kuris kuruoja darbo eigą. Šis mokslinis darbas yra pristatomas viešai.

Didelis dėmesys skiriamas gimnazijos moksleivių individualiems poreikiams. Esant poreikiui sudaromi individualūs mokymosi planai, skiriamos konsultacijos.

Šioje mokykloje skirtingai nuo valstybinių Latvijos mokyklų yra integruotos klasės, kuriose mokosi ir specialiųjų poreikių turintys vaikai. Jiems sudaromi individualūs ugdymo planai, intensyviai

dirbama ir su mokinių tėvais, įtraukiant juos į ugdymo procesą. Su specialių poreikių vaikais dirba ne mokytojai specialistai, bet mokytojai kuratoriai.

Kadangi mokykloje yra skiriamas didelis dėmesys mokytojų kompetencijų gilinimui, kvalifikacijos tobulinimui ir IKT naudojimui ugdymo procese – mokytojai tenkina įvairiausių gebėjimų ir poreikių turinčius mokinius.

LATVIJOS UNIVERSITETAS (2013 M. SPALIO 24 D.)

Latvijos universitete (LU) studijuoja ~15.000 studentų. Jame yra 13 fakultetų ir daugiau nei 20 mokslinių tyrimų institutų. Latvijos universitetas yra vienas iš didžiausių ir pirmaujančių mokslinių tyrimų srityje Baltijos šalyse. Universitetas siūlo daugiau nei 150 akredituotų akademinį ir profesinių studijų programų, atliekama apie 50 mokslinių tyrimų, kurie sudaro keturias pagrindines sritis: humanitariniai mokslai, socialiniai mokslai, švietimas ir mokslas.

Latvijos universitetas skiria didelį dėmesį tarptautinio bendradarbiavimo plėtrai. Šiuo metu Latvijos universitetas pasirašė daugiau nei 500 sutarčių su 326 institucijomis iš 31 Europos šalių pagal „Erasmus“ programą.

Universitete veikia Edukologijos fakultetas, kuriame vykdomos programos tiek Latvijos piliečiams, tiek užsienio šalių studentams. Universitete yra paruoštos bakalauro programos, kur ruošiami menų mokytojai, psichologai, ikimokyklinio ugdymo bei specialiojo ugdymo pedagogai.

Profesinių studijų kurso trukmė 4–5 metai.

Latvijos universitete Pedagogų rengimas apima keletą dalių:

- bendrojo lavinimo studijos;
- tyrimai, susiję su konkrečia disciplina;
- profesinės studijos.

Specialiojo ugdymo pedagogo kvalifikaciją galima įgyti keliais būdais:

- 4 arba 4,5 metų profesinės studijos susijusios su konkrečia negalia;
- 2,5 metų išlyginamųjų studijų programa (80–93 kreditų) mokytojams, kurie jau turi mokytojo kvalifikaciją;
- magistrantūros studijų programa;
- kvalifikacijos tobulinimo kursai mokytojams (72 studijų valandų).

Baigę bakalauro studijas studentai mokslus gali tęsti magistrantūros ir doktorantūros studijų programose. Organizuojamos magistro ir doktorantūros studijos ir užsienio studentams.